

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ 10

หน่วยการจัดกิจกรรม ส่วนตัวและสังคม
เรื่อง การแสดงออกอย่างเหมาะสม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6
จำนวน 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

พฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และยังช่วยส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้น

2. สมรรถนะการแนะแนว : ด้านส่วนตัวและสังคม

ข้อ 4 ปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 3.1 เสนอรูปแบบและตัวอย่างของการแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 3.2 ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม
- 3.3 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้

4. สาระการเรียนรู้

รูปแบบและตัวอย่างของการแสดงออกอย่างเหมาะสม การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตาม

5. ชิ้นงาน / ภาระงาน

ใบงาน เรื่อง การแสดงออกอย่างเหมาะสม

6. วิธีการจัดกิจกรรม

ชั่วโมงที่ 1

6.1 ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการแสดงออกที่จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

6.2 ให้นักเรียนอภิปรายแต่ละประเด็น โดยครูตั้งคำถาม เช่น

- พบกันครั้งแรกอยากทักทายเขา จะพูดอย่างไร
- อยากขอยืมดูรายงานของเพื่อน จะพูดอย่างไร
- เพื่อนยืมหนังสือ (วิดีโอ) ไปดูแล้วส่งคืนช้า เราไม่พอใจ จะพูดอย่างไร

- เพื่อนชวนไปซื้อของ ที่ห้างสรรพสินค้า เราไม่อยากไปเพราะบอกแม่ว่าจะรีบกลับบ้าน เราจะบอกเพื่อนอย่างไร

6.3 ครูและนักเรียนช่วยกันสะท้อนคิดและช่วยกันสรุปถึงการแสดงออกที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ และชี้ให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารและการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ

ชั่วโมงที่ 2

6.4 ครูแจกใบความรู้ เรื่อง การแสดงออกอย่างเหมาะสม ให้นักเรียนศึกษา ครูอธิบายเพิ่มเติม

6.5 ให้นักเรียนรวมกลุ่มละ 5 - 7 คน แจกใบงานเรื่อง การแสดงออกอย่างเหมาะสม มอบหมายให้กลุ่มช่วยกันระดมสมองตามใบงาน และส่งตัวแทนนำเสนอหน้าชั้น

6.6 นักเรียนและครูให้ข้อเสนอแนะ อภิปรายเพิ่มเติมและช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้

6.7 ให้นักเรียนจับคู่กัน 2 คน ฝึกการแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยให้คิดสถานการณ์และผลัดกันแสดงบทบาทสมมุติ

6.8 ให้นักเรียนออกไปแสดงบทบาทสมมุติที่ละคู่จนครบ โดยเพื่อน ๆ และครูเสนอแนะและร่วมอภิปราย

6.9 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแนวทางนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

7. สื่อ/อุปกรณ์

7.1 ใบความรู้ เรื่อง การแสดงออกอย่างเหมาะสม

7.2 ใบงาน เรื่อง การแสดงออกอย่างเหมาะสม

8. การวัดและประเมินผล

8.1 วิธีการวัดและประเมินผล

8.1.1 สังเกตความสนใจในการฟัง การตอบคำถาม และการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

8.1.2 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความเรียบร้อยของใบงาน

8.2 เครื่องมือ

-

8.3 เกณฑ์การประเมิน

8.3.1 สังเกตการปฏิบัติกิจกรรม

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
ผ่าน	มีความสนใจในการฟัง การตอบคำถาม การร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
ไม่ผ่าน	ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

8.3.2 ตรวจใบงาน

เกณฑ์	ตัวบ่งชี้
ผ่าน	ทำใบงานถูกต้อง ครบถ้วน และส่งงานตามกำหนด
ไม่ผ่าน	ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ใบความรู้

เรื่อง ทำอย่างไรให้กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

ทำอย่างไรให้กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertiveness in action)

Assertiveness หรือ การแสดงออกอย่างเหมาะสมคือพฤติกรรมหรือการแสดงออกด้วยคำพูดหรือกิริยาอาการว่าเรามีความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่ปิดบังหรือ อ้อมค้อม ด้วยความสุภาพตรงไปตรงมาในเวลาที่เหมาะสมโดยไม่ก้าวร้าว การแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นการรักษาสิทธิหรือเป็นการแสดงสิทธิของมืออาชีพ ที่พึงกระทำในโลกของการจัดการสมัยใหม่หากจะพูดถึง Assertiveness เราต้องเข้าใจถึงระดับการแสดงออกก่อนว่ามึนมืออยู่สามระดับคือ Passive คือ ไม่กล้าแสดงออก Assertive คือ แสดงออกอย่างเหมาะสม Aggressive คือ การแสดงออกอย่างก้าวร้าว

ขอยกตัวอย่างให้เห็นภาพเช่น เย็นวันศุกร์หัวหน้าให้สมศักดิ์มาทำงานสำคัญในวันอาทิตย์นี้โดยไม่บอกล่วงหน้า ในขณะที่สมศักดิ์นัดหมายกับลูกสาวแล้วว่าจะไปมอตัวโรงเรียนใหม่ซึ่งนัดล่วงหน้ามาสองสัปดาห์แล้ว ทั้งๆที่ไม่เต็มใจหากสมศักดิ์แสดงออกแบบ Passive เขาจะตอบด้วยสีหน้าเพื่อน ๆ ว่า “ตกลงครับ” หากเขาเลือกแสดงออกแบบ Assertive เขาจะบอกว่า “ขอโทษครับผมต้องพาลูกไปมอตัวโรงเรียนใหม่ซึ่งนัดกันมาสองอาทิตย์แล้ว อย่างไรก็ตามผมขอเชื่ภรรยาก่อนว่าเธอพอจะไปแทน ได้ไหมหัวหน้าหากคนอื่นสำรองไว้ด้วยครับหากจำเป็นผมคงต้องไปด้วยตนเอง” สุดท้ายหากเขาเลือกแสดงแบบ Aggressive เขาจะบอกด้วยกิริยาก้าวร้าวว่า “ไม่ได้ครับวันอาทิตย์เป็น เวลาส่วนตัว หากจะให้มาทำงานต้องบอกล่วงหน้าเนิ่นกว่านี้สิครับ”

เริ่มต้นเราต้องตระหนักก่อนว่าการแสดงออกอย่างเหมาะสมนั้นเป็นเรื่องจำเป็น ตัวอย่างง่ายๆ เช่น เวลาประชุมเรามีความเห็นที่แตกต่างกับคนอื่นเราก็สามารถพูดออกมาได้ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยไปทุกอย่างที่สำคัญแม้ว่าเราเห็นด้วยกับคนอื่นเราก็ต้องพูดออกมาเพราะเขาจะได้ทราบว่าเราคิดอะไรในสังคมการทำงานสมัยใหม่ที่เรามีเพื่อนร่วมงานจำนวนมากที่จบการศึกษาจากต่างประเทศหรือระดับปริญญาโทคนเหล่านี้เขาค้นเคยกับการแสดงออกอย่างเหมาะสมมาแล้วทั้งนั้นยิ่งชาวต่างชาติละก็ยากให้คนไทยกล้า

แนวทางในการพัฒนาทักษะการกล้าแสดงออกก็คือ **ฝึกฝน** การฝึกฝนหลากหลายรูปแบบ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น หลังจากนั้นเริ่มพูดแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมให้มากขึ้น ขอให้เชื่อมั่นในตนเองและเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงานและฝ่ายตรงข้ามว่าเขายินดีรับฟังเราและควรเตรียมข้อมูลและเหตุผลพอสมควรแต่ไม่จำเป็นต้องรจนมีข้อมูลมากมายจนสายเกินไประมัดระวังภาษากายและน้ำเสียงตรงไปตรงมาอย่างสุภาพมีคำพูดสำหรับมือใหม่ที่เรียกว่าการออกตัวแบบนอบน้อมเช่น “ผมอาจจะผิดก็ได้ ขอแสดงความคิดเห็นว่า” “ขอผมช่วยคิดตั้งๆหน่อยนะครับ ผมคิดว่า” “ขออนุญาตแสดงความคิดเห็นหน่อยครับ ผมคิดว่า” “ขอคิดแบบเร็วๆครับผมเสนอว่า” “อย่าถือสาถึงกันนะครับหากความเห็นผมอาจจะไม่ตรงกันผมคิดว่า” ที่สำคัญก็คือคนที่กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมแล้วนั้น ควรสนับสนุนและให้กำลังใจกับเพื่อนที่ยังไม่กล้าแสดงออก โดยการรอให้คนอื่นแสดงความคิดเห็นก่อน ชมเชยความคิดเขาเช่นบอกว่า “น่าสนใจครับ” “ความเห็นนี้ดีมากเลย” อย่าด่วน

ตัดหน้าแสดงความคิดเห็นอยู่คนเดียว คนที่ Assertive อยู่แล้วนั้น ต้องยกระดับโดยทำหน้าที่เป็น Coach คอยกระตุ้นให้คนอื่นกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เพราะท่านพูดมากอยู่แล้ว และหากยังพูดมากต่อไปก็จะเหนื่อยอยู่คนเดียว ผู้ฝึกเพื่อนเราให้กล้าแสดงออกมากขึ้น แล้วท่านก็ไปปรับภารกิจที่ยากขึ้นไปอีก ซึ่งหมายถึงคุณค่าในตัวท่านมากขึ้น และพร้อมจะรับผลตอบแทนที่มากขึ้นได้

การฝึกพูดที่เหมาะสม ในการฝึกพูดให้เหมาะสมประกอบด้วย 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1.การอธิบายเหตุการณ์ เป็นการยกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่นพูดถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างตรงไปตรงมา และอย่างจริงใจ โดยไม่เอาอารมณ์ของตนเองมาตัดสิน ใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน อธิบายถึงเวลา สถานที่ และความถี่ของพฤติกรรมนั้นอย่างเฉพาะเจาะจงไป หลีกเลี่ยงที่จะพูดคลุม ๆ ไปทั้งหมด

2.แสดงความรู้สึก เป็นการบอกความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์นั้น ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยการใช้คำพูดว่า “ฉันมีความรู้สึกว่า...” และเมื่อจะพูดแสดงความรู้สึกนั้นให้อยู่ในลักษณะที่ไม่แสดงอาการ โกรธหรือกระแทกกระทั้นให้หลีกเลี่ยงที่จะพูดในลักษณะที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยลงไปหรือเป็นการพูดโจมตีอีกฝ่ายหนึ่ง

3.บอกความต้องการอย่างตรงไปตรงมา เป็นการพูดออก มาอย่างชัดเจนถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งเปลี่ยนแปลงโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งสามารถกระทำตามที่ขอได้โดยปราศจากความรู้สึกเจ็บใจหรือได้สูญเสียอะไรอย่างใหญ่หลวงไปแต่ในการขอร้องให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะต้องไม่มากไปและมีเหตุผลเพียงพอ เช่น อาจจะพูดว่า “คุณจะกรุณาหยุดเล่นกีตาร์ในวันนี้ก่อนได้ไหมคะ เพราะดิฉันกำลังดูหนังสือสอบพรุ่งนี้ค่ะ” แทนที่จะพูดว่า “หยุดเล่นเสียทีรู้สึกเกรงใจคนอื่นบ้างได้ไหม”

4.บอกผลที่เกิดขึ้น เป็นการบอกให้อีกฝ่ายทราบผลดีหากเขาทำได้ และผลเสียหากเขาทำไม่ได้ เช่นการเปลี่ยนพฤติกรรมของเขาจะมีผลอะไรตามมา หรือเป็นการให้รางวัลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งรางวัลนี้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นวัตถุสิ่งของ แต่อาจจะความรัก คำชมเชย หรือเรียกว่า “Social reward” มักจะใช้คำพูดว่า...”ฉันจะรู้สึกสบายใจ ขึ้น...” ดังเช่นบอกว่า “ฉันจะรู้สึกสบายใจขึ้น ถ้าหากว่าคุณเลิกทำเสียงรบกวนฉัน” ตามปกติการให้รางวัลนี้จะมีลักษณะที่เป็นผลทั้งในทางบวก (Positive sequence) และในทางลบ (Negative sequence) แต่โดยมากมักจะนิยมใช้การให้รางวัลในทางบวกมากกว่าทางลบ ส่วนทางลบนั้นถ้าไม่จำเป็นจริงๆ แล้วจะไม่ใช้กัน เพราะจะไม่ช่วยให้อีกฝ่ายหนึ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเขาเลยสรุปว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม จะสามารถแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้ได้

- การยอมรับการชมเชย
- การแสดงออกทางสีหน้าที่เหมาะสม
- การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ
- การขอร้องผู้อื่นให้แสดงความกระจำง หรือให้ความชัดเจนมากขึ้น
- การถามถึงเหตุผล
- การแสดงความไม่เห็นด้วย
- การแสดงความมั่นคง หลีกเลี่ยงที่จะต้องแสดงเหตุผลในทุก ๆ ความเห็น

ใบงาน
เรื่อง การแสดงออกที่เหมาะสม

ให้นักเรียนยกประโยคตัวอย่างในแต่ละขั้นตอนของการแสดงออกที่เหมาะสม
(ขั้นตอนละ 3 ตัวอย่าง)

1. อธิบายเหตุการณ์

ประโยคที่ 1 .....

ประโยคที่ 2 .....

ประโยคที่ 3 .....

2. แสดงความรู้สึก

ประโยคที่ 1 .....

ประโยคที่ 2 .....

ประโยคที่ 3 .....

3. บอกความต้องการอย่างตรงไปตรงมา

ประโยคที่ 1 .....

ประโยคที่ 2 .....

ประโยคที่ 3 .....

4. บอกผลที่เกิดขึ้น

ประโยคที่ 1 .....

ประโยคที่ 2 .....

ประโยคที่ 3 .....